

blumizdavastvo.rs

ALAN BULOK (1914–2004) bio je engleski historičar, profesor i pisac. Najpoznatiji je po knjizi *Hitler: slika tiranije*, objavljenoj 1952. godine. Bila je to prva sveobuhvatna studija o Adolfu Hitleru, a Tajms ju je opisao kao „neverovatno dostignuće... nenadmašno i posle 40 godina”. Bulok se školovao na Koledžu Vedam, u Oksfordu, a kasnije je u istom gradu bio jedan od osnivača Koledža Svete Katarine, urednik *Harperovog rečnika moderne misli*, predsednik Upravnog odbora Galerije Tejt, poverenik časopisa *Observer*, kao i prorektor Univerziteta Oksford. Godine 1991. objavio je svoje drugo remek-delo na preko 1100 strana, *Hitler i Staljin, uporedne biografije*, za koje je dobio i prestižnu Volfsonovu nagradu za istoriografiju. Bulok je nosilac mnogih priznanja, poput Ordena Legije časti, a 1972. je proglašen za viteza. Iako je imao pravo na titulu „ser”, uvek se potpisivao samo svojim imenom i prezimenom.

b

Alan Bulok

HITLER –
slika tiranije

knjiga I: vođa partije (1899–1933)

edicija

KIKLOPI (knjiga br. 12)

prevod

Dositej Obradović

uredništvo

Aleksandar Šurbatović

Tamara Krstić

Tijana Petković

redakcija prevoda

Miloš Stević

lektura

Lidija Kusovac

korektura

Milica Brkić

Naslov originala i prava

HITLER: A STUDY IN TYRANNY by Alan
Bullock; Copyright © 1962 by Alan Bullock

sadržaj

<i>Predgovor</i>	9
<i>I Godine razvoja 1889–1918</i>	13
<i>II Godine borbe 1919–1924</i>	57
<i>III Godine čekanja 1924–1931</i>	134
<i>IV Meseći pruženih prilika oktobar 1931 – 30. januar 1933</i>	212

I knjiga
PARTIJSKI VOĐA
1899–1933

Ljudi ne postaju tirani da bi se sačuvali od nedaća.

Aristotel, *Politika*

PREDGOVOR

Počinem da pišem ovu knjigu imajući u vidu dva zadatka. Prvi, koji je posledica mnogo toga izjavljenog na Nirnberškom suđenju, jeste da otkrijem kakvu i koliku ulogu je Hitler odigrao u istoriji Trećeg rajha i da li su Gering i drugi optuženi preterivali tvrdeći da je pod nacističkim režimom mogla biti odlučujuća volja jednog jedinog čoveka. To vodi drugom i težem pitanju: ako je slika Hitlera data u Nirnbergu bila u osnovi tačna, kakve su mu onda lične osobine omogućile da najpre stekne, a zatim i održi toliku vlast. Zato sam odlučio da, ukoliko to budem mogao, rekonstruišem tok njegovog života, počevši od rođenja 1889. pa do smrti 1945. Nadam se da će mu to omogućiti da osvetlim jednu od najzagonetnijih i najznačajnijih karijera u savremenoj istoriji.

Iz tog razloga knjiga je napisana u formi istorijske pri-povetke, koja se prekida samo na jednom mestu (u sedmoj glavi), na kom sam pokušao da prikažem Hitlerov lik uoči njegovih najvećih pobeda. Nisam nameravao da pišem istoriju Nemačke niti studiju o vladavini i društvu koje je živelo pod nacističkim režimom. Tema koju sam obradio nije diktatura, nego diktator, odnosno lična snaga jednog čoveka, mada je u najvećem delu razdoblja od 1933. do 1945. njegov život duboko povezan s najvažnijim događajima istorije Trećeg rajha. Do 1934. pažnja je koncentrisana na sredstva pomoću kojih je Hitler učvrstio vlast u Nemačkoj. Posle 1934. Hitler svoju pažnju skreće ka spoljnoj politici i ratu, sredstvu

kojim je nastojao da proširi svoju vlast izvan Nemačke. Kada pak njegov lik tone ispod komplikovane priče o politici i ratu, naročito u periodu između 1939. i 1945, to odgovara Hitlerovom ličnom žrtvovanju privatnog života (koji je štur i nezanimljiv) u korist položaja koji je za sebe stvorio. U poslednjim godinama njegovog života, kada je Carstvo počelo da se raspada, prava priroda ovoga čoveka razotkrila se u svojoj svojoj grozoti.

U normalnim prilikama mora da prođe mnogo vremena pre nego što istoričar uspe da obezbedi onu vrstu dokumentacije koju mu je slučaj pružio za svega nekoliko godina od pada Trećeg rajha. Po završetku rata Nemačka je prestala da postoji kao država i veliki deo njenih tajnih arhiva pao je u ruke pobedničkih saveznika, što predstavlja jedinstven događaj u istoriji jedne velike sile. Isto tako, proces preživelim nemačkim prvacima pred Međunarodnim sudom u Nirnbergu izneo je na svetlo najvažniju dokumentaciju znatno brže nego što bi se to postiglo sistematskim objavljivanjem arhiva, što je sada započeto, ali što nužno zahteva vreme. Slučaj se, isto tako, osmehnuo istoričaru neočekivanom srećom, koju predstavljaju otkrića Čanovog i Gebelsovog dnevnika, zapisnici Čanovih diplomatskih konferencija i mnogobrojna pisma razmenjena između Hitlera i Musolinija.

Međutim, mora se imati na umu da je ovaj materijal ograničen u svom cilju. On je nepotpun i oskudan. On baca more svetla na dva perioda Hitlerove karijere: na godine između 1930. i 1934. i na period između 1938. i 1945, ali nam znatno manje kazuje o ranijim godinama, kao i o periodu od 1934. do 1938. On više obiluje materijalom iz spoljne politike – manje onim o unutrašnjoj organizaciji nacističke diktature, i mogao bi da izazove zabunu u oceni kad se ne bi imalo na umu da je nepotpun. Na primer, slučaj koji je sačuvao zapisnike s Hitlerovih konferencija mogao bi dati pogrešnu sliku o Hitlerovoj strategiji ako se ne bi poklonila

puna pažnja zapisnicima s njegovih vojnih konferencija, koji nam govore nešto sasvim drugo.

Uprkos teškoćama na koje se nailazi prilikom istorijskog proučavanja nekog perioda, može se zaključiti da je materijal koji nam stoji na raspolaganju za proučavanje ovog razdoblja nemačke istorije bogatiji od materijala za proučavanje istog, a možda dobrim delom i ranijih perioda ma koje druge velike sile.

Dopunio sam zapisnike koji su nam na raspolaganju od svršetka rata pažljivim ponovnim čitanjem „Mein Kampfa”, Hitlerovih govora, mnogobrojnog nacističkog propagandnog materijala i dokumenata objavljenih pre 1945. Nedavni memoari ličnosti kao što su dr Šaht, general Guderijan, dr Šmit i drugi pružili su nam novi izvor informacija. Memoari kancelara Fon Papena izašli su isuviše kasno i nisam mogao da ih koristim, ali sam uzeo u obzir njegovo svedočenje u Nirnbergu. Mnogo su mi pomogli svojim radovima i oni koji su pisali pre mene o Hitleru, posebno dr Konrad Hajden, Elizabeta Viskerman, H. R. Trevor Rouper i izdavač dela „Govori Adolfa Hitlera” profesor Norman H. Bejns. Izor citata koje navodim uvek se nalazi na dnu strane, a puni bibliografski podaci se nalaze na kraju knjige. Dva zanimljiva izvora s kojima istoričar ne može uvek da raspolaže, a koje sam koristio, jesu nemački filmski žurnali iz onih godina i snimljeni zapisi Hitlerovih govora.

Nema čoveka koji bi mogao napisati istoriju svoga vremena – a možda i nekog drugog vremena – a da pritom ne postane žrtva predrasuda koje proizlaze iz njegovog karaktera i njegovih iskustava. To je neizbežno u radu istoričara. Tako ni ova studija nije pošteđena ovih nedostataka više nego neki drugi pregled događaja iz bliske prošlosti. Ipak, ovu sam knjigu napisao bez nekakvih naročitih ličnih razloga i tendencije da raspravljam o nekom posebno spornom pitanju. Nemam nikakvo prosto objašnjenje za događaje

koje sam opisao; malo je važnijih istorijskih događaja koji su osvetljeni jednostavnim objašnjenjima. Nije mi bila namera ni da rehabilitujem niti da optužujem Adolfa Hitlera. Ako se ne mogu pozivati na objektivnost sudije, nisam uzeo ni ulogu tužioca, a ponajmanje ulogu branioca. Ukoliko bi neka od mojih tumačenja i bila sporna, temelj je čvrst i zasnovan na činjenicama, a one dovoljno govore.

I
GODINE RAZVOJA
(1889 – 1918)

I

A dolf Hitler je rođen 20. aprila 1889, u 18.30, u gostionici „Gasthof zum Pommer” – u gradiću Braunauu na reci In, koja čini granicu između Austrije i Bavarske.

Evropa u kojoj je rođen, i koju će on na kraju razoriti, odavala je u to vreme neobičan utisak čvrstine i postojanosti. Habzburško carstvo, u kome mu je otac bio niži činovnik, preživelo je oluje 60-ih godina 19. veka, poraz od Pruske, kao i prelaz iz starog carstva u dualističku Austrougarsku monarhiju. Habzburgovci, najstariji među velikim vladajućim kućama, nadživeli su Tursku, Francusku revoluciju i Napoleona, bili su vidljiva garancija za kontinuitet. Car Franc Jozef već je proslavio četrdesetogodišnjicu stupanja na presto, a bilo mu je ostalo još više od četvrt veka vladavine.

Tri republike će Hitler razoriti: senžermensku Austriju, Čehoslovačku i Poljsku, koje tada nisu još ni postojale. U centralnoj i istočnoj Evropi vladala su četiri velika carstva: Habzburško, Hoencolerni, Romanovi i Otomansko. Boljševička revolucija i Sovjetska unija nisu se još mogle ni zamisliti. Rusija je još bila „Sveta carska Rusija”. U leto te 1889. godine, Lenjin, budući da je bio u sukobu sa carskim vlastima, dolazi s majkom iz Kazana u Samaru.

Hitlerova porodica i po očevoj i po majčinoj lozi došla je iz Valdvirtela, siromašnog zabačenog seoskog kraja, koji leži

HITLEROVI PRECI

